

Muziek en basisvaardigheden

Muziek is verrijkend voor de ontwikkeling en leerprestaties van kinderen, ook wanneer je muziek gebruikt als middel tijdens andere lessen! Hoe zet je het muziekpakket in voor de ontwikkeling van basisvaardigheden?

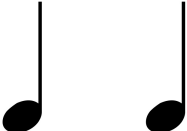
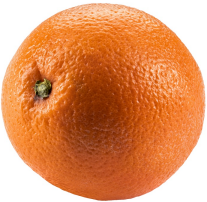
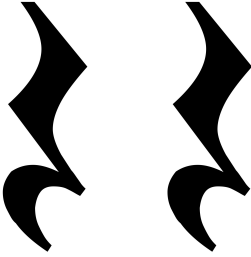
We geven je graag tips en ideeën om de muziekinstrumenten te integreren in je lessen. Misschien inspireren deze ideeën je wel tot nieuwe manieren om muziek te gebruiken in de klas!

Taalvaardigheid en burgerschap

Ritme is een krachtig hulpmiddel om woorden en zinnen eigen te maken. Denk aan waar de klemtoon of nadruk ligt in een woord. Of welke lettergrepen snel achter elkaar komen en waar we juist vertragen. Als je onderstaande les wil koppelen aan burgerschap, kies dan woorden die aansluiten bij een maatschappelijk thema of een andere taal of cultuur.

Fruit ritme

Om te beginnen, hebben we 'fruit ritmes' bedacht. Deze ritmes zijn ook als losse pdf in het lespakket te vinden. Elk ritme duurt 2 tellen en de noten geven aan hoe vaak er geklapt moet worden. Door zelf een volgorde te bedenken, ontstaan er verschillende ritmes. Kunnen de leerlingen meeklappen of meespelen met de instrumenten?

 Peer 	 Appel 	 Ananas
 Aardbeien 	 Sinaasappel 	 Rust Rust

Start ritme

Begin met de losse ritmes en bespreek ze samen. Hoe tel je bijvoorbeeld "appel"? Het is belangrijk dat alle ritmes in hetzelfde tempo gespeeld worden. Tel af tot 4 voordat je begint, want dit is het aantal tellen in een maat. De leerlingen leren zo het belang van aftellen om tegelijk te starten en het tempo goed te volgen. Hieronder vind je de ritmes als voorbeeld, geprogrammeerd in Song Maker:

Peer [klik hier](#)

Appel [klik hier](#)

Ananas [klik hier](#)

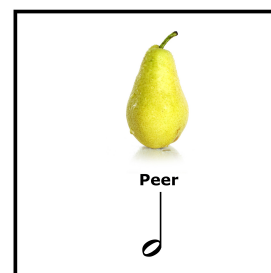
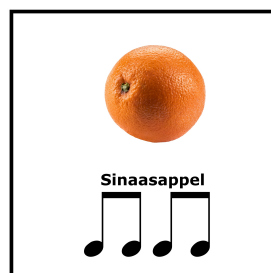
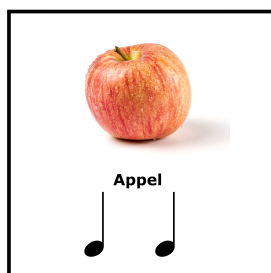
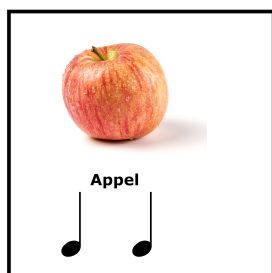
Aardbeien [klik hier](#)

Sinaasappel [klik hier](#)

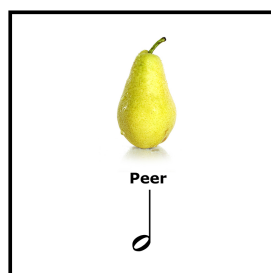
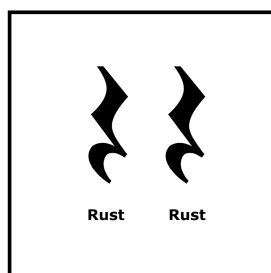
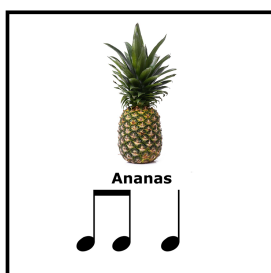
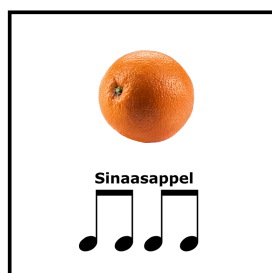
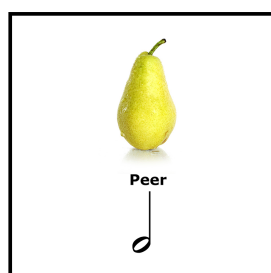
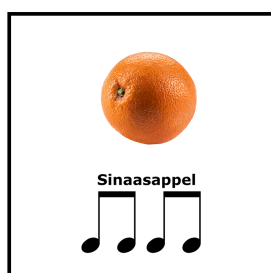
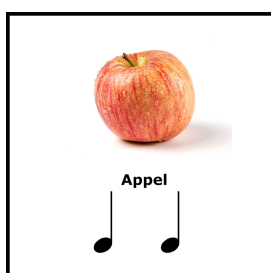
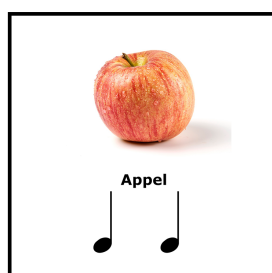
Oefen de ritmes door ze een paar keer te herhalen, bijvoorbeeld 4x "ananas" achter elkaar. Laat de leerlingen de woorden zowel zeggen als spelen. Bij de rust maak je geen geluid, maar je moet wel tellen. Bedenk samen met de leerlingen welke beweging ze kunnen maken om de rust goed te tellen, zodat iedereen in het ritme blijft.

Goed geoefend? Bedenk dan samen nieuwe combinaties!

Start met 4 ritmes achter elkaar, bijvoorbeeld:

En daag de leerlingen uit om langere ritmes te maken en spelen.

Onze tips voor variatie of uitbreiding

- Maak de fruit ritmes uitdagender door leerlingen zelf woorden te laten bedenken die passen bij de 5 ritmes. In het lespakket vind je lege werkbladen die je zelf kunt invullen.
- Pas de woorden aan voor verschillende thema's, zoals de seizoenen, Sinterklaas, Kerstmis of Carnaval. Kies vooraf zelf de woorden of maak er een klassenopdracht van.
- Laat leerlingen in groepjes hun eigen combinaties maken van de 5 ritmes en deze voor de klas presenteren met de instrumenten, of laat ze elkaars ritmes spelen.
- Organiseer een ritme battle.
- Speel het ritme zonder het woord te zeggen. De leerlingen raden welk woord het is.
- Laat leerlingen een eigen zin bedenken, in ritme opschrijven en met de instrumenten presenteren voor de klas.

Lesdoelen per groep

Groep 1/2	Samen woorden zeggen en klappen. Klassikaal een ritme maken	Fruit ritme van 4 vakjes
Groep 3/4	Maak klassikaal langere ritmes. Kinderen zelfstandig in groepen een ritme laten maken	Fruit ritme van 8 vakjes
Groep 5/6	Maak klassikaal langere ritmes. Kinderen zelfstandig in groepen een ritme laten maken. Voordoen en dirigeren voor de klas. Eigen ritmewoorden bedenken.	Fruit ritme van 8 vakjes
Groep 7/8	Maak klassikaal langere ritmes. Kinderen zelfstandig in groepen een ritme laten maken. Eigen ritmewoorden bedenken. Zelfstandig hun groepjes leiden of ritmebattle houden met andere groepen.	Fruit ritme van 8 of 16 vakjes.

Tips voor het gebruik van de instrumenten

Om te zorgen dat de instrumenten mooi samen klinken zijn er 3 verschillende manieren om de kleuren over de klas te verdelen.

- Elk ritme wordt door 1 kleur gespeeld, dat noem je unisono spelen.
- Speel akkoorden waarvan de tonen mooi samenklanken. Door met 3 kleuren tegelijk te spelen, maar steeds een letter over te slaan ontstaan er akkoorden. Laat bijvoorbeeld alle kinderen met rode, gele en donkergroene instrumenten het hele ritme spelen (CEG), of met donker paars, rood en geel (ACE) of met donkergroen, roze en oranje (GBD).
- Koppel elk van de 5 ritmes aan 1 kleur. Laat de kinderen met deze 5 kleuren samen een afgesproken volgorde van ritmes spelen. Horen de kinderen een melodie ontstaan?

Rekenvaardigheid

Met het volgende lesidee help je leerlingen niet alleen om ritmes te begrijpen, maar leer je hen ook veel over breuken. Muziek is opgebouwd uit ritme en een ritme bestaat uit verschillende noten. Elke noot heeft een eigen lengte en door snelle en langzame noten af te wisselen ontstaat het ritme. In de fruit ritmes komen verschillende muzieknoden aan bod.

Hieronder zie je een hele maat, verdeeld in vier delen, die we tellen noemen.

Wanneer er alleen op de eerste tel geklapt wordt, noemen we dat een hele noot.

Wanneer er op tel 1 en 3 geklapt wordt spelen we 2 halve noten.

Wanneer er op tel 1, 2, 3 en 4 geklapt wordt spelen we kwartnoten of 1/4 noten.

Wanneer we de kwartnoten verder in tweeën delen krijgen we 8ste noten.
Die tellen we als 1ne, 2je, 3je, 4re

Wanneer we de 8ste noten in tweeën delen krijgen we de 16e noten
Die tellen we bijvoorbeeld als: 1 te ne te, 2 te ne te, 3 te ne te, 4 te ne te

Muzieknoten zijn eigenlijk dus breuken.
3/4 kun je bijvoorbeeld tellen als: [klik hier](#)

Door alle 4 tellen van de maat te zeggen, maar alleen de 3 geprogrammeerde noten te klappen of te spelen met een instrument, ontstaat er al snel een ritme. Kijk of leerlingen kunnen benoemen welke breuk bij welke noot hoort! En kunnen ze ook ontdekken welke breuk bij het rustteken hoort?

Je kunt op deze manier breuken klappen of spelen met instrumenten. Zo wordt de rekenles een stuk kleurrijker!

Nog meer reketips

- Tafels oefenen. Bijvoorbeeld de tafel van 4. Tel op een rustig tempo tot 40 en kijk of de leerlingen op de juiste getallen van de tafel het instrument laten klinken?
- Kunnen leerlingen raden welke tafel iemand speelt? Laat één van de kinderen even buiten de klas wachten en oefen het spelen van één van de tafels met de rest van de klas.
- Leerlingen kunnen ook hun eigen breuken of tafel ritme programmeren in online programma's als Song Maker [klik hier](#) of drumbit [klik hier](#). Daarna kun je de ritmes samen spelen met de instrumenten.
- Laat de kinderen een som spelen met de instrumenten. Of geef een som en laat hen het antwoord spelen in een eigen ritme
- Raadspelletje: Speel een kort ritme en laat de kinderen het aantal noten tellen. Speel het ritme daarna een klein beetje anders en laat de kinderen raden: Kwamen er noten bij of gingen er noten af?

Digitale vaardigheden

Voor de combinatie van het pakket met digitale vaardigheden verwijzen we naar de voorbeeld muzieklessen Kleurenorkest.

Burgerschap

Geef je muzieklessen in je klas? Super! Dan doe je sowieso al veel aan burgerschap. Luisteren, samenwerken, elkaar aanvoelen en creativiteit ontwikkelen zijn fundamentele onderdelen van muziekonderwijs. Hieronder delen we graag extra ideeën om tijdens de muziekles te werken aan burgerschap. Hierbij kun je natuurlijk de instrumenten uit het pakket en Song Maker inzetten.

Laat leerlingen in groepjes een eigen muziekstuk maken en/of spelen

Muziek maken is samenwerken: samen keuzes maken over hoe een muziekstuk klinkt en oplossingen vinden voor muzikale uitdagingen. Laat leerlingen praten over structuur, toonsoort, tempo en dynamiek. Als ze elkaar ruimte geven en begrijpen wat anderen willen uitdrukken, bouw je samen aan iets bijzonders.

Zorg voor een open en veilige sfeer

Presenteren is spannend, maak daarom afspraken over wat het inhoudt om 'een goed publiek' te zijn. Dit helpt leerlingen respectvol met elkaar. Stel duidelijke doelen voor de muziekles, zoals een omgeving waar iedereen zich vrij voelt om te presenteren en fouten mag maken. Bespreek regelmatig of de afspraken werken.

Vertel over je lievelingsmuziek of interview familie en vrienden

Wat betekent muziek voor je leerlingen? Muziek hoort bij speciale momenten zoals feestdagen, optredens en herinneringen. Laat leerlingen hun favoriete nummer delen en vertellen wat dit voor hen betekent. Dit kan waardevolle gesprekken op gang brengen over bijvoorbeeld identiteit, emoties, dromen, waarden en overtuigingen.

Stimuleer leerlingen om anderen te interviewen over muzikale gewoontes! Bijvoorbeeld familie of burens. Haak hierop aan in de muziekles. Zo geef je iedereen de kans om muzikale verschillen te begrijpen en ermee om te gaan, wat bijdraagt aan persoonlijkheidsontwikkeling.

Verras met 'onbekende' muziek

Onbekende muziek laat leerlingen nieuwe werelden ontdekken. Het prikkelt hun nieuwsgierigheid, verruimt hun blik en leert hen open te staan voor verschillen én overeenkomsten tussen mensen en culturen. Zet bijvoorbeeld traditionele muziek op vanuit verschillende culturen. Zo besteed je op een leuke manier aandacht aan hoe muziek culturen verbindt en verhalen overbrengt. Voorbeelden van melodieën uit verschillende landen en culturen:

- In India spelen ze vaak raga's. Dat zijn melodieën met een speciale sfeer, die bij een bepaald moment van de dag of een seizoen passen.
- In Japan maken ze vaak muziek met vijf tonen (pentatonische schaal), zoals je kunt horen in gagaku (oude hofmuziek) of shakuhachi-fluitmelodieën.
- In West-Afrika hoor je muziek met mooie melodieën en ingewikkelde ritmes van drums. Een bekend instrument daar is de kora, een soort harp.
- In de Andes gebruiken ze panfluiten zoals de zampoña. Daarmee maken ze vrolijke en bijzondere melodieën.
- In het Midden-Oosten gebruiken ze vaak klanken die anders zijn dan wat we in het Westen gewend zijn, bijvoorbeeld tonen die heel dicht bij elkaar liggen. Dit geeft de muziek een bijzondere sfeer.
- Schotse doedelzakken maken muziek die je meteen herkent, vaak gebruikt bij optochten en speciale gebeurtenissen.
- In China spelen ze op traditionele instrumenten zoals de guqin, waarmee ze rustige, meditatieve melodieën maken.

Laat leerlingen op zoek gaan naar protestliedjes

Laat ze onderzoeken waar ze over gaan en hoe muziek kritiek geeft op de maatschappij. Protestliederen zijn een goede manier om kritisch burgerschap te stimuleren. Leerlingen kunnen ook zelf protestliedjes schrijven met Song Maker. Dit helpt hen op een creatieve en vrije manier na te denken over belangrijke maatschappelijke onderwerpen en hun eigen mening te vormen. Op de website www.protestliedjes.nl zijn afspeellijsten met bijbehorende liedjes te beluisteren.

Links werkbladen

Fruitritmes

Peer	<u>download ritme peer hier</u>
Appel	<u>download ritme appel hier</u>
Ananas	<u>download ritme ananas hier</u>
Aardbeien	<u>download ritme aardbeien hier</u>
Sinaasappel	<u>download ritme sinaasappel hier</u>
Rust	<u>download ritme rust hier</u>

4 vakken	<u>download werkblad 4 vakken hier</u>
8 vakken	<u>download werkblad 8 vakken hier</u>
16 vakken	<u>download werkblad 16 vakken hier</u>

Interactief orkest	<u>download werkblad interactief orkest hier</u>
--------------------	--